

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 523/2024-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duřu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Čerhov**, Dlhá 100, Čerhov, IČO 00 331 422, zastúpenej JUDr. Roland Kovács, advokát, s.r.o., Mäsiarska 450/30, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Trebišov sp. zn. 6C/89/2021 z 9. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. októbra 2024 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhovala napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.
2. Uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 523/2024 z 22. októbra 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Sťažovateľka uviedla, že žalobou podanou 29. novembra 2021 na okresnom súde sa žalobca – Okresná prokuratúra Trebišov proti žalovanému – ██████████ domáha, aby súd určil, že sťažovateľka je výlučným vlastníkom tam špecifikovaných nehnuteľností, pretože podľa jeho názoru došlo pri prevode vlastníckeho práva sťažovateľky na žalovaného k porušeniu právnych predpisov, a preto má byť vlastnícke právo navrátené sťažovateľke.
4. Na základe informácie o predmetnom konaní sa sťažovateľka 15. marca 2022 vyjadrila k podanej žalobe a navrhla svoj vstup do konania ako intervenient na strane žalovaného, tvrdiac, že

pri odpredaji nepotrebného majetku v jej vlastníctve nebol porušený zákon a je daný jej právny záujem na spore.

5. Okresný súd vykonával procesné úkony za účasti strán sporu vrátane intervenienta. Žalobca v podaní z 28. júna 2024 uviedol, že nesúhlasí so vstupom intervenienta na strane žalovaného, a navrhol súdu, aby sťažovateľka nebola pripustená do konania.

6. Okresný súd uznesením sp. zn. 6C/89/2021 z 9. septembra 2024 rozhodol, že vstup sťažovateľky ako intervenienta do konania na strane žalovaného nie je prípustný. Predmetné uznesenie nemožno napadnúť riadnym ani mimoriadnym opravným prostriedkom.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Predmetom dotknutého konania bude vysporiadanie sa s predbežnou otázkou, či v danom prípade ne/došlo k porušeniu zákona pri odpredaji majetku sťažovateľky, z čoho bude vychádzať rozhodnutie o určení vlastníckeho práva, čím je právny záujem sťažovateľky na výsledku tohto sporu nepochybne daný.

8. Uznesenie okresného súdu je podľa názoru sťažovateľky založené na absolútne nesprávnom právnom posúdení otázky existencie jej právneho záujmu na výsledku konania, ako aj otázky prípustnosti jej vstupu do konania v procesnom postavení intervenienta, čo súd odôvodňuje nesprávnym procesným postupom spočívajúcim v tom, že sa vyjadrila a navrhla vstup do konania až po výzve konajúceho súdu [čo je neprípustné, pretože tento spôsob Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) nepozná], a tiež tým, že žaloba bola podaná v prospech sťažovateľky, ktorá tak môže intervenovať iba na strane žalobcu, nie žalovaného.

9. Sťažovateľka namieta, že návrh vstúpiť do konania bol prijatý výlučne na základe jej vlastného rozhodnutia, a preto nie je zrejmé, na základe čoho súd dospel k záveru, že to tak nebolo. Intervenovať v prospech žalovaného sťažovateľka navrhla z dôvodu, že právny názor žalobcu vyjadrený v žalobe neuznáva a považuje ho za nesprávny. Záujmom sťažovateľky (ako to uviedla vo vyjadrení k žalobe) je zachovanie vlastníckeho práva žalovaného, v čoho dôsledku nebude povinná vrátiť kúpnu cenu za prevod majetku.

10. Výber strany sporu, ktorú chce v konaní sťažovateľka „podporovať“, je jej výlučným právom, ktoré nemôže podliehať súdnemu prieskumu. Súdnemu prieskumu podlieha iba skúmanie existencie právneho záujmu na výsledku sporu, čo je v prípade sťažovateľky splnené. Napokon v zmysle § 82 ods. 2 CSP je vstup intervenienta prípustný počas celého konania, a preto sťažovateľke nie je zrejmé, aký konkrétny procesný postup nebol v danej veci dodržaný, čo okresný súd ani nešpecifikuje. Rozhodnutie súdu je preto zjavne arbitrárne a neodôvodnené.

11. Okresný súd napadnutým rozhodnutím znemožnil sťažovateľke zúčastniť sa súdneho konania, na ktorého výsledku má evidentný záujem, čím jej odňal právo na súdnu ochranu v intenzite predpokladanej čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vyjadrenia okresného súdu, zúčastnenej osoby a sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

12. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že predmetom sporu je určenie vlastníckeho práva v prospech sťažovateľky, ktorú žalobca žiada určiť za výlučného vlastníka nehnuteľností, ktorých vlastníctva sa podľa žalobcu sťažovateľka zbavila spôsobom, ktorý zákon obchádza, a vzhľadom na to, že ani po proteste prokurátora nebola ochotná existujúci stav uviesť do súladu so zákonom, podal žalobu na súde. Sťažovateľka nekoná, hoci jej eminentným záujmom by malo byť to, aby sa jej prinavrátilo vlastnícke právo, a nie to, aby žalovaný bol úspešný a žaloba bola zamietnutá.

13. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka má záujem ako intervenient vystupovať na strane žalovaného, ktorý má protichodný záujem na výsledku konania, hoci intervenient má v konaní intervenovať v prospech tej strany sporu, na ktorej strane v konaní vystupuje. To bol dôvod, pre ktorý okresný súd vstup sťažovateľky do konania ako intervenienta na strane žalovaného nepripustil. Okresný súd zastáva názor, že jeho procesný postup, a teda aj napadnuté rozhodnutie boli správne.

14. Zákonná sudkyňa dodala, že so sťažovateľkou ako intervenientom na strane žalovaného súd riadne konal, až kým nebol 28. júna 2024 súdu doručený riadny návrh žalobcu o nepripustení vstupu intervenienta do konania v zmysle § 83 CSP. Zároveň sťažovateľka 15. marca 2022 doručila súdu „*Návrh na vstup do konania na strane žalovaného*“, avšak v zmysle § 83 CSP prípustnosť vstupu intervenienta skúma súd výlučne na návrh strany sporu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. Zúčastnená osoba, ktorou je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, uviedla, že výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti alebo o určení neplatnosti dobrovoľnej dražby nehnuteľnosti je záväzný aj pre osobu, ktorej sa týka návrh na povolenie vkladu vecného práva k nehnuteľnosti, ak bol návrh podaný v čase, keď v katastri nehnuteľností bola zapísaná poznámka o súdnom konaní (§ 228 ods. 2 CSP). Keďže sťažovateľka nie je stranou súdneho sporu, výrok určovacieho rozsudku vydaného v súdnom konaní by nebol pre sťažovateľku záväzný. Záväznosť výroku právoplatného rozsudku o určení vlastníckeho práva pre sťažovateľku nevyplýva z § 228 ods. 2 CSP a ani z iného právneho predpisu.

16. V posudzovanom prípade, pokiaľ bude okresná prokuratúra v súdnom spore úspešná, výrokom právoplatného rozsudku bude priamo určené vlastnícke právo sťažovateľky a tento rozsudok sa teda bude priamo dotýkať jej právneho vzťahu so žalovaným. Z tohto dôvodu neprichádza do úvahy ani postavenie sťažovateľky ako obyčajného intervenienta v súdnom konaní.

17. V posudzovanom prípade však sťažovateľka ako predávajúca z kúpnej zmluvy nemá záujem využiť svoje dispozičné právo na podanie určovacej žaloby, keďže nezákonný stav jej zjavne vyhovuje, resp. je názoru, že uzavretá kúpna zmluva je platná. V dotknutom súdnom konaní sa rozhoduje o určení vlastníckeho práva sťažovateľky z titulu neplatnosti kúpnej zmluvy, pričom (ne)platnosťou kúpnej zmluvy sa bude okresný súd zaoberať v tomto konaní ako predbežnou otázkou. Ak okresný súd v súdnom konaní určí, že vlastníkom nehnuteľnosti je sťažovateľka, medzi

sťažovateľkou a žalovaným ako účastníkmi kúpnej zmluvy, ktorú okresný súd v rámci predbežnej otázky posúdi ako neplatnú, vznikne synalagmatický záväzok na vrátenie vzájomných plnení. S poukazom na to sťažovateľka musí byť stranou sporu, a to na strane žalovaného spolu s kupujúcim z kúpnej zmluvy. Nejde pritom o dobrovoľné procesné spoločenstvo, ktoré by vzniklo z výlučne procesnej aktivity žalobcu a vyplývalo by z takzvaného dispozičného princípu. Ide o nútené procesné spoločenstvo (§ 78 CSP), ktoré je nevyhnutné z hľadiska vecnej legitímácie vynútenej hmotnoprávnou úpravou. Pokiaľ má byť sťažovateľka stranou súdneho sporu, nemôže mať postavenie intervenienta, navyše v posudzovanom prípade ho podľa platnej právnej úpravy Civilného sporového poriadku ani mať nemôže.

18. S poukazom na už uvedené generálna prokuratúra uviedla, že uznesenie o nepripustení vstupu sťažovateľky do súdneho konania ako intervenienta na strane žalovaného je vecne správne, aj keď z iného dôvodu, ako vyplýva z napadnutého uznesenia. Sťažovateľka má mať v súdnom konaní postavenie strany sporu, a to na strane žalovaného. V tejto súvislosti bol okresnej prokuratúre daný prokurátorom generálnej prokuratúry pokyn na podanie návrhu podľa § 79 CSP, aby okresný súd pripustil, aby sťažovateľka pristúpila do súdneho konania na strane žalovaného.

19. Vzhľadom na uvedené generálna prokuratúra navrhla ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

III.3. Replika sťažovateľky:

20. Sťažovateľka uviedla, že okresný súd naďalej zastáva nesprávny právny názor v otázke vstupu intervenienta. Nesprávnosť právneho názoru okresného súdu potvrdila aj generálna prokuratúra vo svojom vyjadrení. Sťažovateľka naďalej tvrdí, že súd nemá právomoc posudzovať výber strany sporu, ktorú chce intervenient v spore podporovať. Súd je oprávnený a zároveň povinný skúmať iba otázku, či má intervenient právny záujem na výsledku konania. Z obsahu spisu, ako aj zo samotného predmetu konania je evidentné, že sťažovateľka taký právny záujem má.

21. K stanovisku zúčastnenej osoby sťažovateľka uviedla, že žalobca je pánom sporu, ktorý sa rozhodol podať žalobu na súde a je procesne zodpovedný za celkovú správnosť žaloby (vrátane splnenia hmotnoprávných podmienok). Vzhľadom na to, že sťažovateľka navrhla vstup do konania na strane žalovaného, nevyjadrila sa k správnosti alebo nesprávnosti názoru generálnej prokuratúry týkajúcej sa potreby „smerovania“ žaloby aj proti sťažovateľke. V prípade, ak žalobca rozšíri svoju žalobu, bude opätovne na súde, či s takýmto rozšírením bude súhlasiť, a následne môže rozhodnúť vo veci samej, pričom dosiaľ nedošlo k rozšíreniu žaloby proti sťažovateľke.

22. Okresný súd svojím uznesením hrubým spôsobom porušil ústavné právo sťažovateľky na súdnu ochranu, a preto je potrebné toto uznesenie zrušiť, a to aj pri akceptovaní právneho názoru generálnej prokuratúry.

III.4. Vyjadrenie okresného súdu:

23. Okresný súd v ďalšom vyjadrení uviedol, že s argumentmi generálnej prokuratúry k procesnému postaveniu intervenienta v civilnom sporom konaní súhlasí, pridržiava sa predchádzajúceho vyjadrenia. Zároveň oznámil, že 27. novembra 2024 bol zo strany žalobcu

doručený návrh, aby v zmysle § 79 CSP rozhodol o pripustení sťažovateľky do konania ako žalovaného v 2. rade.

24. Následne okresný súd doručil ústavnému súdu uznesenie z 15. januára 2025, ktorým pripustil, aby do konania na strane žalovaného vstúpila sťažovateľka.

III.5. Vyjadrenie sťažovateľky:

25. Na základe výzvy ústavného súdu sťažovateľka uviedla, že trvá na podanej ústavnej sťažnosti. K predloženému uzneseniu uviedla, že toto nebolo k dnešnému dňu doručené, a teda k dnešnému dňu nenadobudlo právoplatnosť. Spočiatku okresný súd hájil svoje rozhodnutie o nepripustení vstupu sťažovateľky do konania, avšak následne na základe návrhu žalobcu pripustil vstup sťažovateľky do konania na strane žalovaného. Uvedený postup však bol zrealizovaný až po podaní ústavnej sťažnosti, ktorá uvedenú zmenu vyvolala.

26. Na základe uvedeného sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie za hrubé porušenie práva na súdnu ochranu, a preto je potrebné toto rozhodnutie zrušiť. V prípade, ak by ústavný súd bol toho názoru, že za danej situácie nie je možné ústavnej sťažnosti vyhovieť, sťažovateľka žiada priznanie náhrady trov konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

27. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení o nezákonnosti, svojvoľnosti a neodôvodnenosti napadnutého uznesenia procesného charakteru, ktorým okresný súd zamietol jej vstup do konania ako intervenienta na strane žalovaného bez ohľadu na existenciu evidentného záujmu sťažovateľky na výsledku súdneho konania, ktorým je určenie jej vlastníckeho práva k nehnuteľnosti iniciované okresnou prokuratúrou z dôvodu neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľkou ako predávajúcou a žalovaným ako kupujúcim.

28. Podstatou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je oprávnenie sa domáhať ochrany svojho práva v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že takýmto orgánom môže byť aj krajská prokuratúra. Súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je teda nepochybne aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány prokuratúry, aby prokuratúra uplatnila svoju právomoc vyplývajúcu z osobitného predpisu. Do obsahu základného práva patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (napr. II. ÚS 153/2018).

29. Súčasťou obsahu základného práva na inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Arbitrárnosť môže mať v rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný exces. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

30. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Civilnom sporovom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

31. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd na základe obsahu vyjadrení okresného súdu, zúčastnenej osoby, ako aj predložených príloh a dotknutého súdneho spisu zistil, že vo veci, ktorá je predmetom sťažovateľkinej ústavnej sťažnosti, bolo rozhodované na základe návrhu žalobcu – okresnej prokuratúry, ktorý postupoval v zmysle prípisu generálnej prokuratúry, ktorá síce spochybnila vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia (i keď z iných dôvodov), súčasne však pokynom inštruovala okresnú prokuratúru na podanie návrhu na pripustenie sťažovateľky do konania na strane žalovaného, aby tak sťažovateľka majúca evidentný záujem na výsledku konania vstúpila do konania ako žalovaná v 2. rade. Predmetnému návrhu okresný súd vyhovel uznesením sp. zn. 6C/89/2021 z 15. januára 2025.

32. Uvedeným postupom tak došlo k náprave, ktorej sa sťažovateľka domáhala aj touto ústavnou sťažnosťou, dokonca sťažovateľka získala z hľadiska procesného práva viac oprávnení v postavení strany sporu, ako sa pôvodne dožadovala, resp. aké by získala v postavení intervenienta. K náprave nesprávneho procesného postupu tak došlo síce až na základe iniciatívy sťažovateľky po podaní ústavnej sťažnosti, uvedené však nemá žiadnu relevanciu vo vzťahu k tej okolnosti, že ústavný súd poskytuje ochranu označeným základným právam, pokiaľ k ich náprave nemôže dôjsť v konaní pred iným orgánom verejnej moci, v danom prípade pred okresným súdom, k čomu nepochybne došlo. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavným súdom v špecifickej procesnej situácii sťažovateľky tak stratilo akýkoľvek význam, teda nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v tejto fáze do prebiehajúceho súdneho konania a uplatnil svoju právomoc. Napokon aj sťažovateľkou navrhované zrušenie napadnutého uznesenia by bolo rovnako nadbytočné a bez právneho významu.

33. Za daných okolností nebolo možné dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (výrok nálezu).

34. Keďže rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky bolo podmienené vyhovením ústavnej sťažnosti vo veci samej (vyslovením porušenia označených práv), bolo bez právneho významu zaoberať sa týmito ďalšími návrhmi vrátane návrhu na zrušenie napadnutého rozhodnutia či návrhu na priznanie nároku na náhradu trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu